

6.) Bartok Endre köztanító két 1 forintos tallér pályadíjat tűzött ki az I-ső és II-ik gymn. oszt. tanulók részére, azon meghatározással, hogy az egyik tallérral a legjobb szavaló, a másik tallérral pedig a legjobb író jutalmaztassék meg.

A szavalásra kitűzött díjat Sipos József I-ső gymn. osztályu tanuló nyerte; szépíráásra kitűzött díjat pedig Pálfi Gyula II-dik gymnasialis osztályu tanuló nyerte.

Ez évi jelentéssel kapcsolatban felhivom lelkész atyánkfainak figyelmét arra, hogy a jövő isk. évben a boldog-emlékezetű Koncz János alapítványából 200 frt o. é. fog kiosztatni 2 frt o. é. havi részletekben — stipendiumképen — szegénysorsu unitarius tanulók között; *) s egyszersmind tisztelettel felkérem, hogy az illetőkkel ezt tudassák.

A kik e segélyben részesülni akarnak, folyó év szeptember 1-éig folyamodványaikat ez intézet igazgatóságához kell beadniok. A folyamodvány mellé kell csatolni még az illető keresztlevelet és egy hivatalosan kiállított szegénységi bizonyítványt, melyben a szülők vagyoni állásán kívül még azoknak életkora és gyermekeiknek száma is kiteendő.

Torda, 1876. július 17-én.

Pálfi Károly, igazgató.

3. Sz. kereszturi középtanodánkról.

Az irt középtanodában az 187⁵/₆-ki iskolai év, september 4-én ünnepélyesen meguyittatott az egész tanári és tanítói kar jelenlétében.

Felvétetett ebben az iskolai évben összesen 141 tanuló, tehát sem több sem kevesebb mint az 187⁴/₅-dikiben. Ezek közül az öt gymn. osztályba 85, a három elemi osztályba 49. Rendes tanuló tehát volt 134, rendkívüli 7, kik nagyobb részben idegen nemzeti-ségüek vagy csak kezdők levén, leginkább a magyar nyelvben magán tanítóktól nyertek oktatást. Évközben a rendes tanulók közül eltávozott 3, vizsgázott 127, nem állott vizsgát 6. — Vallás szerint unitarius volt 108. ev. ref. 21, r. katolikus 3, görög-keleti 7, lutheranus 2. — Nemzetiség szerint magyar 131, német 1, román 7; szász 2.

*) Ez ügyben a közelebről tartandó zsinati főtanács fog határozni. Nem kételkedünk azonban, hogy a szóban levő ösztöndíj-alap célba vett megindítását jóvá hagyja.

Szerk.

Ebben az iskolai évben intézetünk tanereje egygyel szaporodott. Ugyanis Gombos Sámuel, helybeli unitár. lelkész aa. a múlt évi jun. 21-én tartott főtanácson rendes tanárnak intézetünk mellé megválasztatván, helyébe rendes papnak s segédtanárnak ugyan ide kineveztetett Barabás Lajos, kolozsvári iskolafőnök, kiből intézetünk kitünő tanárt s lelkes közügybarátot nyert. Ezek szerint tanított az intézetben év kezdetén három rendes és egy segédtanár. 3 köztanító, 1 rajz, 1 írás, 1 műének és 1 vallásos ének és orgona tanító, összesen 11 tanerő. Azonban évközben egyik köztanító Molnár Albert aa. kénytelen levén betegsége miatt működését megszüntetni, tantárgyait és órái számát tanár- és tanítótársai egymás közt felosztották s így folyt ez aztán egész évben, nem levén képes nevezett tanító aa. későbbben sem a tanítás folytatására.

A fennebbi esetet leszámítva, ez az egész iskolai év a tanulók egészségét illetőleg kitünőnek mondható, mert semmi nemű veszélyes betegség, sem halál nem fordult elő, a mi nagy részt az intézet fekvésének, részint pedig az intézeti orvos lelkiismeretességének tudható be.

A téli közvizsgálat január 25—29-ig, a nyári közvizsgálat pedig június 26, 27, 28, 29 és 30-ik napjain folyt. A nyári közvizsgálatra a mlgs. E. K. Tanács Simén Domokos aát. nevezte volt ki, ki a vizsga első napjáu itt megjelenván, a legnagyobb pontossággal hajtotta végre kötelességét. Fogadja érte az igazgatóság legőszintébb köszönetét! Ugyanekkor körünkben tisztelhattuk Paget János ő méltóságát is, ki mint az angol hitrokonok által intézetünk részére gyűjtött s már elküldött s nagy részt fel is épített pénz főfelügyelője a megtett építkezést megvizsgálta s a még felmerülő szükségéről egy kimutatást vitt el magával. Az építéssel és berendezéssel minden tekintetben meg volt elégedve.

Mint örvendetes jelenséget meg kell említenem, hogy mindkét közvizsgálatra a helybeli és vidéki vizsgálóbiztosokon kívül a szülők és tanügybarátok szép számmal jelentek meg s hallgatták végig a tanulók feleleteit. Vajha ez üdvös kihatású közérdekeltség melege mentől nagyobb körben olvasztaná le jövőre nézve is a köz, s főleg a tanügy iránt mutatkozó részvétlenség dermesztő fagyát! Vajha ez érdekeltség által igyekeznék mind a társadalom, mind pedig a családi kör fokozni tanítóban és tanítványban egyaránt a tetterőt, az előhaladás vágyát!!

Kicsiny intézetünk körül korszakot alkotó esemény — ha szabad így szólni — kettő fordult elő az 187⁵/₆-dik iskolai évben. Egyik az 1869-ben felépült iskolai épületrésznek teljes bevégezése angol hitrokonink segedelmén. A másik a Jakab Elek buzgó hitrokonunk s kereszturi intézetünk melegsivü barátjától megvásárolni czélzott nagybecsü könyvtár ügye. Minthogy a Ker. Magvetőben az iskolai értesítésekre szánt térszúke tiltja e két dologról tüzetesebben szólni, legyen elég csupán csak annyit megemlítenem, hogy az angol és amerikai hitrokonok által küldött 1690 frt. s néhány kr. már az építésre és a korszerű berendezésre szinte reá ment, s az építkezés annyira haladt, hogy a jövő szeptemberben teljesen be lesz végezve. A könyvtár ára 2000 frt. Azonban nevezett tulajdonos 500 frtot öcsce emlékére alapítványul tevén, csak 1500 frtért kell a buzgó hitrokonokhoz fordulni s tapasztalt áldozatkészségöket igénybe venni. E könyvtár áll 1015 műből 1808 kötetben. A gyűjtemény tudományos becséröl kezeskedik Jakab Elek ismert tudósunk neve.

Ezen kívül az iskolai nagy könyvtár 1829 műből 2885 kötetben.

Évközben két tanterem ajtóval, 4 érczkályhával, s egy pedig padokkal láttatott el amaz öszszegből, melyet tisztelendő Árkosi Dénes esperességről lett lemondása alkalmával megszokott buzgóságából kifolyólag intézetünk részére lefizetett.

Tanesszközül megvétetett a Felméri Kozma rajzminták, ugyszintén a terménytéri gyűjtemény is tetemesen gyarapodott az ifjuság gyűjtései által.

Az ifjuság kebelében következő egyletek vannak:

a.) Ifjusági olvasóegylet, ennek van saját s mintegy 570—75 darabból álló könyvtára, heti irott közlönye. Gyüleseit hetenként a szombat esti órákon tartja, midőn az ifjuság szépirodalmi munkálkodásban s vers-szavalásban gyakorolja magát szaktanár Gombos Samuel aa. vezetése alatt. Ez évben meghozatta a Ker. Magvető-Egyházi szemle, Protestáns egyházi és isk. lap czimü folyóiratokat, továbbá a Vasárnapi Ujságot, Természettudományi Közölynt. Az olvasóegylet tagjai kül és beltágok, s dijaik könyvszerzésre és kötésre fordittatik.

b.) Kis olvasó egylet, melynek szintén saját könyvtára van. Könyveinek száma 150 darab.

c.) Kölcsönző egylet. Ennek tókéje jelenleg 361 frt. 92 kr. Czélja ez egyletnek az, hogy tagjai szorult esetekben, mérsé-

kelt kamat mellett, kölcsönben részesülnek; ezen kívül az olvasó egyesület felsegítése, a menyinyiben minden 10-ik évben 100 frton feljül álló összeget könyvszerzésre átadja, a 100 forintot alapezimen tovább forgatja.

Jutalmat nyertet a nyári közvizsgák alkalmával:

Az Ágoston István-féle alapból: Demeter Lőrincz, Máté György és Gábor Albert V. gymn. osztálybeli tanulók 20—20 forintot, Hankó Domokos, V. gymn. oszt. 12 frtot, Péterfi Lajos, IV. gymn. oszt. tanuló 12 frt.

A Rafaj Károly aa. által eddig ösztöndijra adott 6 frt az alapító által 8 frtra emeltetvén, segély képpen két részletben kiadott Varga Árpádnak.

Doroghi Mihály-féle alapból 3 frtot nyert Nagy Lajos V. gymn. oszt. t. ez évben tanusított szorgalmáért, 3 frt. pedig Adorján Domokos V. oszt. t. orgonálásban tett előmeneteleért.

A Vas Miklósné uraszszony által régebben tett 400 forintos alapítvány 1000 frtra emeltetvén nevezett uraszszony által, egyzersmind az alapítvány célja és felhasználása is módosulást szenvedett. Nem osztatik többé ki ösztöndijul, hanem tőkésittetik a kamat és egy tanári szék felállítására fordittatik annak idejében Mikola Samuel emlékére.

Néhai boldog emlékezetü Fejér Márton-féle alapítványból az 1 frtos ezüst tallért szépíráásért nyerte Adorján Domokos, V. gymn. oszt. tanuló.

Simén Domokos tanár aa. 2 drb ezüst tallért adott által, hogy a legszebb két rajzolónak jutalmul kiadassék. Egy darabot ebből nyert lokodi Deák Lajos II. gymn. oszt., 1 drbot Csegezi János, I. gymn. oszt. tanuló.

Pap Ödön, helybeli kereskedő s intézetünk melegkeblü barátja 5 darab ezüst tallért bocsátott az igazgatóság rendelkezésére, hogy különböző tantárgyakban tanusított szorgalom megjutalmazására fordittassék. Ebből nyertek: 1 drb ezüst tallért Sebesi Samu IV. gymn. oszt. tanuló magyar nyelvi dolgozataiért, 1 drbot Gálfi Lajos V. gymn. oszt. magyar nyelvi dolgozataiért; 1 drb Kis Mózes II. gymn. oszt. szép orgonálásért; 1 drb Ürmösi Sándor I. gym. oszt. ez évben tanusított különös szorgalmáért; 1 drbot Nagy Sándor 3-ik elemi oszt. t. szintén igyekezetéért.

Könyvjutalmat nyertek:

Árkosi Dénes cz. esperest ur ajándékából: Sebesi Samu a Ker. Magvető IX. köt. az ehez tartozó Channinggel, szép rajzáért. Lengyel József, az V. gymn. oszt. a Ker. Magvető V-ik köt. az illető Channinggel együtt, szép rajzáért. Bordosi Deák Lajos, III-ik gymn. oszt. a Ker. Magvető IX. köt., latin dolgozataiért. Bombér Sándor, I. gym. oszt. a Ker. Magvető X. köt. igyekezetéért. Lengyel Árpád, III. gymn. oszt., a Ker. Magv. VIII. köt., igyekezetéért.

A Rafaj Károly és Török Sámuel aai. ajándékából: Marosi Ferencz, számtani dolgozataiért a Channing IV. köt. Pál Ferencz, III. gymn. oszt. Channing IV. köt., számtani dolgozataiért. Fazakas Lajos, IV. gymn. oszt., görög nyelvi dolgozataiért, Channing II. köt. Boros Sándor, igyekezetéért a Ker. Magv. X. kötetét. Keresztesi Dénes, Ker. Magv. VIII. kötetét, Mátéfi Domokos a Ker. Magvető VIII. köt. szintén igyekezetéért.

Fogadják a nagyon tisztelt tanügybarátok szives köszönetünket ajándékaikért!

Sz. Keresztur, 1876 jul. 17-én.

László József,
ig. tanár.

Jegyzés. A fennebbi értesítések szerint a lefolyt 187⁵/₆ isk. évben mind három gymnasiumunkban a tanulók összes létszáma 607. Ebből unitárius 325, más vallásu 282 és pedig év. ref. 113; r. kath. 76; gör. kath. 26; g. kel. 18; év. luth. 20; izr. 29. Százalékokban kifejezve: unitárius 53. 54%; év. ref. 18. 61%; r. kath. 12. 62%; g. kath. 4. 28%; g. kel. 2. 96%; év. luth. 3. 20%; izr. 7. 77%; más vallásu együtt 46. 46%.

Szerk.